

УДК 725.24

А.О. Бородін

ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК МЕРЕЖІ І АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНІ РІШЕННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

На теперішній час в банківському секторі економіки України спостерігається широкомасштабний структурний розвиток мережі різних комерційних банків. В наслідок інтенсивної експансії банків число відділень і філій росте достатньо швидко. Сучасні мережеві банки задля підвищення конкурентоспроможності і ефективності функціонування своїх підрозділів постійно займаються розробкою і впровадженням нових банківських послуг і методів їх надання, оптимізацією мережі.

Наприклад, у зв'язку зі змінами пріоритетів і способів ведення банківської справи, виниклими через це недоліками існуючої структури, керівництвом Ощадбанку розроблена і упроваджується комплексна програма реструктуризації і розвитку Ощадного банку. Ощадний банк проводить цілеспрямовану роботу по оптимізації мережі своїх установ [1]. Почата робота по реструктуризації мережі філій банку, яка повинна забезпечити впровадження практики укрупнення регіональних управлінь на основі переходу від діючого адміністративно-територіального розділення до розділення по великих економіко-географічних зонах країни.

На основі проведених наукових досліджень в Україні були розроблені та впровадженні норми технологічного і будівельного проектування банківських установ ВБН В.2.2-00032106-1-2001 [2]. В цих нормах науково обґрунтовано сформовані спеціальні вимоги і порядок розроблення проектів банківських установ, наведено функціональну структуру і склад приміщень. В ВБН В.2.2-00032106-1-2001 велике значення приділяється забезпеченню безпеці організації зберіганню коштовностей та переміщенню грошей. Однак ці норми не розглядають проблему особливостей формування мережі і архітектурно-планувальних рішень банківських установ і розглядають функціональну структуру та технічні вимоги до банку без урахування індивідуальних особливостей кожного типу банківської установи. Тому для подальшого якісного розвитку мережі і оптимізації планувальних рішень банківських установ в Україні потрібні подальші численні наукові і соціальні дослідження, аналіз тенденцій розвитку вітчизняної економіки і аналіз економічних реалій найбільш розвинених країн Заходу і Сходу. На основі подібних досліджень за участю фахівців сфери проектування і будівництва за визначеного, чітко складеного завдання, можуть бути розроблені науково-обґрунтовані принципи

розвитку і формування мережі і архітектурно-планувальних структур банківських установ різного типу на найближче досягне майбутнє, норми проектування банківських будівель і способи усунення існуючих недоліків.

Ефективність функціонування філії комерційного банку являється багатоаспектним поняттям. З одного боку, це здатність філії досягати раніш поставлених цілей, з другого боку, це здатність досягати оптимального співвідношення затрачених ресурсів і отриманих результатів [3].

Дослідження, які займаються питаннями оцінки ефективності філій комерційних банків, визначають, що в умовах жорсткої конкуренції і щільної мережі, розміщення підрозділів різних комерційних банків стає актуальним питання визначення потенційних місць для створення нових філій [3].

Найчастіше банки прагнуть розмістити свою підрозділи в центральній частині міст, так як досвід показує, що клієнти користуються послугами банку не там де живуть, а там, де працюють. Однак, останнім часом в житлових районах, в зв'язку з розвитком інфраструктури, також виникла потреба населення в фінансових послугах [4].

При відкритті нових відділень і філій комерційні банки проводять значні маркетингові і соціологічні дослідження, які мають миту визначити найбільш ефективне місце розміщення підрозділу. Аналіз особливостей місцезорозташування полягає в вивченні регіонально-містобудівних факторів:

- наявність транспортних вузлів;
- інтенсивність пішохідного потоку;
- інтенсивність транспортного потоку;
- зручні під'їзні путі для легкового транспорту;
- наявність місць для паркування;
- наявність пробок.

Крім того комерційними банками вивчаються соціально-економічні фактори району майбутнього розміщення філії:

- щільність проживання;
- демографічні показники;
- інтенсивність купівельних потоків;
- розміщення магазинів;
- розміщення філій банків-конкурентів.

Вивчення цих факторів допомагає визначитися з ефективними цілями для кожної філії, спираючись на особливості його розташування і періодично відслідковуючи зміни демографічних характеристик та умов конкуренції на даній території [3].

Одночасно, визначення оптимального місця розташування майбутньої філії зіштовхується з проблемою наявності в бажаному місці розташування

філії, придатних приміщень та можливості рішення в них архітектурно-планувальної структури, яка може забезпечити організацію ефективної роботи. На даному етапі вивчаються архітектурно-будівельні фактори:

- місце розміщення відносно оточуючої забудови;
- площа наявних приміщень;
- організація вхідної групи з боку головної вулиці;
- термін служби конструктивних елементів будівлі;
- конструктивна схема будівлі;
- здійснення перепланування або реконструкції.

Системний аналіз містобудівних, соціально-економічних і архітектурно-будівельних факторів, чинних технічно-будівельних вимог до будинків і приміщень банківських установ допомагає визначитися з можливостями організації в кожному конкретному місці того чи іншого типу філії. Однак в наслідок того, що найчастіше нема можливості знайти оптимальні, з точки зору техніко-економічних показників, приміщення для філій (особливо ця проблема стосується крупніших і крупних міст України), які б дозволили локально розмістити в них всі необхідні операційні підрозділи для одержання найбільшої економічної ефективності роботи, банки змушені розміщувати різні служби одної філії в дистанційованих приміщеннях. Тому для підвищення ефективності роботи мережі своїх відділень і філій більшість комерційних банків пішла шляхом розділу деяких операцій між різними додатковими офісами. В наслідок такої стратегії за останній час з'явилися нові типи банківських установ, які не принципово, але організаційно і планувально відрізняються від традиційних філій. Наприклад, останнім часом з'явилися наступні типи самостійних банківських підрозділів:

- філії обслуговування юридичних осіб;
- філії обслуговування фізичних осіб;
- операційні каси;
- центри кредитування малого бізнесу;
- центри іпотечного кредитування (іпотечні каси).

Подальший конкурентоспроможний розвиток потребує від комерційних банків впровадження сучасних, прогресивних способів надання фінансових послуг, гнучкості структури, як в загальноорганізаційному масштабі, так і в кожному конкретному підрозділі. Все більше уваги комерційні банки приділяють підвищенню ефективності обслуговування клієнтів, оптимізації процесів в серединні відділень та філій і швидкості передачі даних між різними структурними підрозділами своєї мережі. Цьому сприяє плановане широке впровадження прогресивних форм банківського обслуговування за допомогою засобів дистанційного обслуговування та організації залів автоматичного

обслуговування. У зв'язку з розвитком новітніх інформаційних технологій банки, ймовірно, займуться створенням нових структур обслуговування, що будуть припускати сегментацію, як по видах послуг, так і по типу клієнтури, а також освоєнням широкого набору механізмів обслуговування з використанням інформаційних і автоматизованих технологій [5]. Одночасно при проектуванні нових відділень і філій банків повинно враховуватися, що принципи організації і розвитку мережі банківських установ різних видів і типів неоднакові, оскільки різні банківські установи мають різні цілі, різні по своєму призначенню і характеру виконуваних функцій.

Перехід к електронному способу ведення бізнесу – одна із самих ярих сучасних тенденцій розвитку банківської справи. Перший віртуальний банк виник в 1995 році, однак унаслідок світової економічної кризи 2000 р. такі банки були або ліквідовані, або перетворенні на додаткові канали надання банківських послуг (telebanking, Internet-trading, remote-banking, home-banking, on-line-banking), перетворившись в своєму роді на віртуальні філії банків [6].

Впровадження систем електронного обслуговування клієнтів сприяє переосмисленню ролі банківської філії з традиційним способом організації роботи в середині неї. Завдяки дистанційному обслуговуванню клієнт на місці роботи чи вдома має змогу одержати набір всіх необхідних операцій. Розвиток інфраструктури банкоматів, розрахункових терміналів і залів автоматичного обслуговування допомагає банкам мінімізувати затрати на обробку документів і в кінцевому підсумку знизити собівартість банківських послуг. Тому банки постійно розвивають системи видалених систем доступу “Інтернет-банк” і “клієнт-банк”, що сприяє зменшенню кількості безпосередніх звертань клієнтів до банку, що в свою чергу дозволяє скоротити фінансові затрати банків на розвиток мережі і розміри операційних підрозділів. В деяких банках 90% юридичних осіб перестали фізично відвідувати банк [7]. Дистанційне обслуговування дозволяє уникнути незручностей, які обумовлені графіком роботи банківських установ, складністю паркування автомобіля біля банку, чергами в операційно-касових залах. Широта і глибина запитів клієнтів може збільшуватися, що вимагає від банків забезпечення надання різних банківських послуг незалежно від режиму їх роботи. В той же час, як визначають спеціалісти в банківській сфері, для обслуговування населення (фізичних осіб) по об'єктивним причинам банківському приміщенню альтернатив нема [7].

На основі наведеного аналізу різних чинників розвитку можна зробити висновки, що на розвиток мережі і архітектурно-планувальні рішення банків впливають наступні фактори:

- регіонально-містобудівні;

- соціально-економічні;
- архітектурно-будівельні;
- галузево-організаційні;
- науково-технічні.

Проблематика даної теми потребує подальших більш значних та поглиблених досліджень фахівців різних галузей – фінансистів, соціологів, ІТ-спеціалістів, архітекторів, дизайнерів. Системний підхід, при подальшому розвитку цієї теми, посприє отриманню об'єктивних знань, які допоможуть сформулювати принципи розвитку банківських установ зважаючи на тенденції прогресу людства, більш чітко диференціювати будівельно-технічні вимоги до різних типів банківських установ, визначити оптимальні моделі архітектурно-планувальної і інформаційно-естетичної організації сучасних банків.

Література

1. Олександр Морозов: “Приватизація Ощадбанку – як мінімум не справа найближчої перспективи” (інтерв'ю) // Дзеркало тижня. – 2005. – № 34 (562). – С.8.
2. ВБН В.2.2-00032106-1-2001. Будинки і споруди. Проектування банків і банківських сховищ.
3. Алескеров Ф.Т., Белоусова В.Ю. Эффективное развитие филиальной сети коммерческого банка // [http // d1.hse.ru](http://d1.hse.ru).
4. Перечнева И. На живца // Эксперт урал. – 2004. – № 31. – С 6-11.
5. Новикова В. Еще раз о тенденциях развития банковской сферы // Деловой мир. – 2001. – 24-30 декабря. – С. 5.
6. Беззуб А. А., Окунев И. В., Шатохина В. А. Каким будет банк XXI столетия? – Днепропетровск: Росток, 2001. – 256 с.
7. Перечнева И. На живца // Эксперт урал. – 2004. – № 31. – С 6-11.

Анотація

В статті розглянуті та проаналізовані фактори впливу, які мають безпосереднє значення для існуючого розвитку мережі і архітектурно-планувальних рішень банківських установ. Визначені фактори були структуровані за напрямом впливу і галузевій приналежності к різним сторонам людської діяльності.

Аннотация

В статье рассмотрены и проанализированы факторы влияния, которые имеют непосредственное значение для существующего развития сети и архитектурно-планировочных решений банковских учреждений. Определенные факторы были структурированы по направлениям влияния и отраслевой принадлежности к разным сторонам человеческой деятельности.